

**Goran Ivanišević. Natural health resorts in Croatia.
Zagreb: Akademija medicinskih znanosti Hrvatske. 2008:1-70.**

Knjiga "Natural Health Resorts in Croatia" (što bi u hrvatskom prijevodu značilo "Prirodna lječilišta u Hrvatskoj") prim.mr.sc. Gorana Ivaniševića, ugledala je svjetlo dana u godini velikih obljetnica za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i balneologiju u Hrvatskoj. Naime, poznato je da tradicija uporabe prirodnih ljekovitih činitelja na našim prostorima seže od davnih antičkih, čak i predantičkih vremena, pa bismo mogli reći da je čovjek oduvijek znao iskoristiti blagodati prirode u svrhu poboljšanja svog zdravlja. Ako se, ipak, osvrnemo na neke značajne datume povijesti naše struke, podsjetimo se da se ove godine obilježava 61. godišnjica osnutka Hrvatskoga reumatološkog društva, koje su osnovali mahom fizijatri i balneolozi. Godine 1958. je osnovan Zavod za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju Republike Hrvatske, ustanova na tadašnjoj republičkoj razini, čiji je osnivač i prvi direktor bio prof.dr. Jozo Budak, koji je kao prvi naš liječnik prije točno 65 godina postao docent na Katedri za klimatobalneologiju Medicinskoga fakulteta u Zagrebu. Prije 70 godina (1938.) je osnovana tzv. Reuma stanica, današnja Poliklinika za reumatske bolesti "Drago Čop" u Mihanovićevoj ulici u Zagrebu, a ako se vratimo još više u prošlost, točno prije 100 godina je održan IV. Međunarodni kongres za talasoterapiju u Opatiji, koji je značajan po tome što je to bio prvi međunarodni kongres održan "na hrvatskom tlu i prva prilika, gdje je hrvatski jezik pripušten u međunarodnom saobraćaju, to je patriotska dužnost naših liječnika da tom kongresu u što većem broju prisustvuju i da svi liječnici s mora obdržaju predavanje".

Dakle, u svijetlu svih ovih, a vjerojatno i još nekih drugih nespomenutih, obljetnica objavljena je ova obimom nevelika (70 stranica), ali vrlo sadržajna knjiga prim. Ivaniševića, napisana na engleskom jeziku, kojom se, kako sam autor u predgovoru navodi prvenstveno želi "međunarodnoj medicinskoj i turističkoj zajednici" približiti ljekovite činitelje Hrvatske.

U knjizi se na jednom mjestu iznose sve bitne činjenice glede liječenja prirodnim činiteljima u Hrvatskoj. Tako je tu navedeno sveukupno 220 temeljnih balneoloških pojmova, sva nekadašnja i sadašnja lječilišta, odnosno nalazišta i mjesta uporabe ljekovitih činitelja u Hrvatskoj, ali i informacije o prominentnim hrvatskim balneolozima 20. stoljeća, značajnijim hrvatskim publikacijama iz područja balneologije, ustanovama, te samim prirodnim činiteljima.

Knjiga je strukturirana logično i pregledno. Uvodno su tablice o podjeli prirodnih činitelja (prim. Goran Ivaniše-

vića), klasifikaciji osjeta termalne ugode (dr.sc. Nada Pleško, biometereolog), klasifikacija mineralnih i termalnih voda (mr. pharm. Renata Novak, balneologinja) i klasifikacija peloida (mr. pharm. Renata Novak, balneologinja).

Slijedi, središnji dio knjige, pojmovnik po abecednom redu. Čitajući te pojmove i njihova objašnjenja, od aerokineziterapije (aerokinesitherapy) do ekoturizma (ecoturism), od gitja do sadrene vode (gypsum water), od psamoterapije (psamotherapy) do speleoterapije (speleotherapy), s brojnim lokalitetima, navedenim hrvatskim balneolozima, sve vrvi zanimljivostima, činjenicama, koje nam otvaraju nove poglede na bogastvo prirodnih ljekovitih činitelja, njihovu uporabu i stručnu obradu.

Literatura broji 53 navoda, a u dodatku slijede popisi i to: 27 mineralnih izvora i toplica, 117 nalazišta ili mjesta uporabe mineralnih i voda koje liječe, 5 nalazišta i mjesta korištenja peloida, 3 nalazišta i mjesta korištenja treseta, 18 nalazišta i mjesta korištenja morskih peloida, 90 nalazišta i mjesta korištenja morskih činitelja u Hrvatskoj, 13 nalazišta i mjesta korištenja klimatskih (planinskih) činitelja, 21 hrvatskih balneologa 20 stoljeća (živućih i nekadašnjih), 21 balneoloških publikacija i 18 balneoloških institucija u Hrvatskoj.

Knjiga, kao svaki pravi stručni rad ima sažetak i ključne riječi (prirodna lječilišta, Hrvatska), na hrvatskom i engleskom jeziku. Na kraju knjige je kratki životopis autora.

Napisana kao vrsta priručnika, ova knjiga omogućuje brzo snalaženje, pa će, zasigurno imati široku primjenu kod svih onih kojima je zanimljiva tema prirodnih ljekovitih činitelja u Hrvatskoj.

Ona je pravo vrelo zanimljivih podataka, pokazuje veliki trud autora, i, još jedan put, potvrđuje njegove glavne odlike, sistematski rad i analitički nerv. Svojim predanim radom prim. Ivanišević nastoji što više oživotvoriti ideju daljnjeg razvoja i napretka balneoklimatologije i napose zdravstvenog turizma u Hrvatskoj. On je lučonoša, koji nastoji pobuditi interes svih nas za ljekovite činitelje, njihovu valorizaciju i revalorizaciju, a na temelju spoznaja suvremene medicine temeljene na dokazima.

Knjiga "Natural Health Resorts in Croatia" (Prirodna lječilišta u Hrvatskoj) je zalag za budućnost te, svakako, poticaj za znanstvenike, zdravstvene djelatnike, menadžere, turističke djelatnike i državne institucije, a prvenstveno regulatorne strukture, da prirodni ljekoviti činitelji zahtijevaju našu veću pozornost, reevaluaciju i još bolju iskoristivost.

Izdavač knjige je Akademija medicinskih znanosti Hrvatske, a knjiga je posvećena hrvatskoj balneologiji mr. Renati Novak (1919.-1993.). Recenzenti knjige su nestor naše reumatologije, prof.dr. Theodor Dürriegl i profesorica povijesti medicine dr. Stella Fatović-Ferenčić, koji su svojim prijedlozima, uvjeren sam, zasigurno pridonijeli kvaliteti knjige.

Grafički dizajn je vrlo lijepo napravio Ivor Ivanišević, a na samoj naslovnici je slika Cavtata, gradića

blizu Dubrovnika, u kojem se održavaju brojni kongresi i drugi znanstveni skupovi, a koji je i sam klimatsko i talasoterapijsko-lječilišno mjesto.

Uvjeren sam da će knjiga "Natural Health Resorts in Croatia" (Prirodna lječilišta u Hrvatskoj) kao referentni prikaz temeljnih činjenica o ljekovitim činiteljima u Hrvatskoj imati značajno mjesto u medicinskoj publicistici i onoj zdravstvenog turizma u Hrvatskoj.

Simeon Grazio